

1. **BEZMIERNY** (25) *ai*

bez- (22), bes- (1), befz- (2).

Oba e jasne.

sg m N bezmierny (3). $\diamond$ *f N* bezmierną (3); -ą (2), -(a) (1). $\diamond$ *G* bezmiern(e)j (2). $\diamond$ *A* bezmierną (2). $\diamond$ *I* bezmierną (1). $\diamond$ *n N* bezmiern(e) (5). $\diamond$ *G* bezmiern(e)go (2). $\diamond$ *A* bezmierné (1). $\diamond$ *I* bezmiernym (1). $\diamond$ *L* bezmiernym (1). $\diamond$ *pl* [*N subst* bezmiern(e).] $\diamond$ *G* bezmiernych (2). $\diamond$ *A subst* bezmiern(e) (1). $\diamond$ *I f* bezmiern(e)mi (1).

Sł stp notuje, Cn s.v. niezmierny, Linde XVI – XVIII w.

a. *Z zabarwieniem dodatnim lub obojętnym: nie dający się zmierzyć, objąć, ogarnąć; niezmierny, nieogarniony, wielki, ogromny, niezwykły (8) :* Krol gdy wŕłyżał tę powieść/ Bezmierną miał z tego radość *BierEz* F4; [*syn boży jest jednakiej wszechmocności z bogiem*] który od uyekow s fwey befzmyerney dobroczy umyŕzyl łtąpycz naŕzwyath aby czlouyeka odkupyl *PatKaz II* 30, 54v; Vorago, idem quod baratrum/ Przepáść/ przezgruncie/ bezdenność/ bezmierna głębookość. *Mącz* 507d; *SkarŻyw* 363; *LatHar* 396, 596.

Szereg: »nieogarniony, bezmierny«: Gdy bog/ oglądáyże boŕtwo iego nieogarnioné bezmierné *OpecŻyw* 131v.

b. *Z zabarwieniem ujemnym: nadmierny, zbytni, niepohamowany, niepowściągliwy, nieumiarkowany; immanis, solutus Mącz; immodicus Calep (17) :* Ziela Paraliżowego wodka ieŕth dobra na wŕzythki niemoczy [...] Szije ciężkie obracanie/ nog częŕthe wpadanie, kurczenie, łpanie bezmierne/ [...] Ty wŕzythki rzeczi ta wodka barzo dobrze naprawia y leczy *FalZioł II* 9c; Acżkolwiek wino ieŕt przyrodzone picie człowieku y pomaga barzo ku zagrżaniu żołądka y ku ŕtrawieniu pokarmu w nim, wŕzaŕzakoż [!] bezmierne iego pożywanie wadzi mozgowi *GlabGad* G8; *BierRozm* 12; Cżego wyęcey przegłędáć máyą rodzicowye w wychowányu dzyatek ŕwych/ yedno áby ich nye w delicyyách áni w bezmiernym pyeŕŕczeniu nye chowáli. *GliczKsiąż* E4v; *Cura et angor animi, Bezmierne myŕlenie. Mącz* 9d, 28c, 47d, 400c; Ale ia w. m. powiem/ co to w tym ieŕt: wzięliŕmy ŕobie owa ŕwowlonie my meŕzczyzni/ iáko zwirzchność nád białemigłowámi/ thák też y tę bezmierną ŕwobodę *Górndworz* Z7v, X; Dobrze iuż nie ŕzáleię/ ia furtá ŕtrapióna: Iednák mię ten bezmierny niepokoy dokóna. *KochPieŕ* 28; Bezmiernych ŕtráchów ten zyŕk częŕto mamy/ Iż ládá czemu prędko wiárę damy. *ZawJeŕt* 9; *Calep* 508b; *GrabowSet* Q4v; Ieŕli zdrowie znácznie ŕobie pŕuie/ bezmiernym nabożeńŕtwem/ ábo nieoŕtrożnym ciáłá ŕwoiego martwieniem. *LatHar* 135; [Swiadkámi tego ŕą rózne przezwiŕká/ ktorymi łámi ię chrzćicie [...] / ŕkárgi/ kłátwy/ hęretikowania iedney Sekty przez drugą bezmierne. *JungaRozwiqz* 240].

Szeregi: »bezmierny a zapamiętlivy«: Gdy częŕtokroć ŕie to przydawa/ że bezmyerne á zápámyętlive karánye wyęcey gorŕŕy y kázi niż pomaga. *GliczKsiąż* G.

»zbytni a bezmierny«: Co ieŕli ten okrutnoŕcią y pychą grzeŕzy/ który zbytniego á bezmiernego pánowánia nád ludźmi ŕwemi wżywa *ModrzBaz* 47v.

Synonimy: **a.** *nieogarniony; b.* *okrutny, srogi, zbytni.*

Cf **NIEZMIERNY, PRZEZMIERNY**